

Подія року

У Фастові відбувся Фестиваль кримськотатарської культури «Qırımğa hoş keldiniz! Ласкаво просимо до Криму!»

Анжела ЯРМОЛЮК
Фото авторки

Ми жили цією ідеєю дуже давно, і нарешті все вдалося! Разом із Ахтемом Сеїтаблаєвим, мером міста Фастів Михайлом Нетяжком, командами Фастівської міської ради, Кримського дому, Krum'ska godupa. Qırım ailesi самовіддано працювали останні тижні. І ось це сталося в День Конституції.

Зворушувало все! І духовий оркестр Збройних сил України з виконанням Гімну України та кримських татар, і урочисті заходи з підняттям прапорів, і вшанування пам'яті загиблих учасників бойових дій на сході. Також була проведена панельна дискусія на тему "Різнобарвна Україна: Сьогодення та

перспективи. Досвід Криму", емоційний перегляд фільму "Чужа молитва" та не менш зворушливе спілкування з режисером стрічки Ахтемом Сеїтаблаєвим після показу.

Різні цікаві майстер-класи та ярмарки доповнювали колорит заходу. І, звичайно, чудовий концерт на площі міста за участі українських та кримськотатарських артистів, який закінчився пізно увечері спільним виконанням пісні "Батьківщина".

Хочемо подякувати всім учасникам і гостям цього прекрасного дня: голові Меджлису кримськотатарського народу Рефату Чубарову, народному депутату Олегові Дунді, постійному представникові президента України в АР Крим Антонові Кориневичу, голові Державної служби України з питань етнополіти-

ки та свободи совісті Олені Богдан, надзвичайному послу Туреччини в Україні Yağmur Ahmet Güldere, заступнику міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України Snaver Seitkhalil та іншим. Вдячні за чудові виступи Усейну Бекирову, Ельзарі Баталовій, Фемію Мустафаєву, Анжелі Ярмолюк, ансамблю "Мусафир", дитячому ансамблю Qırım ailesi, усім прекрасним українським вокалістам та ансамблям.

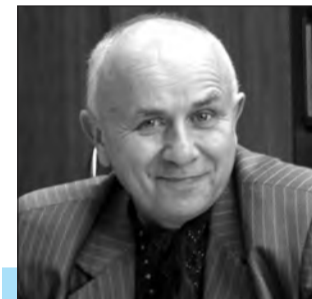
Колеги з Фастівської міської ради: Наталія Савченко, Ірина Безкровна, Юлія Кабанова-Шпакович та багато інших заповзято працювали разом із членами команди ініціаторів: Бекиром Аблаєвим, Вікторією Граб, Джемилем Комурджи, Ефтаде Бодуровою та десятками інших безкорисливих і творчих людей.

ГЕОРГІЙ ФІЛІПЧУК

2

АНАТОЛІЙ ТРЕМБІЦЬКИЙ

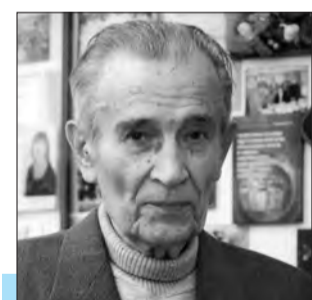
4

ВАДИМ ПЕПА

11

ПАВЛО ПАРАСКЕВИЧ

14

ЄВГЕН МАЛАНЮК

15

30 червня 1941 року з ініціати-ви Організації українських націоналістів під проводом Степана Бандери проголошено Акт відновлення Української держави. Цей історичний документ був прийнятий Українськими національними зборами, що відбулися в будинку Товариства “Просвіта”, на яких були присутні понад 100 делегатів з усієї України, а також представник УГКЦ Йосип Сліпий. Ярослав Стецько виголосив Акт відновлення Української держави з балкони будинку “Просвіти”.

“Це був початок нового етапу боротьби за Українську соборну суверенну державу, виклик українського народу поневолювачам – сталінському тоталітаризму та фашистській Німеччині, що розпочали цю бойню заради перерозподілу світу. Акт відновлення Української держави привітав у своєму пастирському посланні митрополит Андрей Шептицький.

За відмову відкликати Акт Степана Бандеру та Ярослава Стецька заарештували та ув'язнили у концтаборі Заксенгаузен. Нацисти почали масові арешти та розстріли членів ОУН. Звістку про відновлення Української Держави понесли на Східну Україну понад 6000 оунівців, розділених на три похідні групи, які повсюди утворювали українську адміністрацію та осередки ОУН.

У розпал світової бойни, коли більшість європейських народів

Слава Україні! Героям Слава!

У Львові відзначили 80-річчя проголошення Акта відновлення Української держави 30 червня 1941 року

стогнали під німецьким чоботом в неволі, українська нація змогла піднятися з колін і проголосити Українську Державу. Маємо бути свідомими того, що творці проголошення Акту відновлення Української держави, героїчна боротьба ОУН-УПА привели нас до Української незалежності, і сьогодні

їхній подвиг надихає героїв, що збройно боронять Українську державу”, – наголосив голова Львівського обласного об'єднання ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка Ярослав Пітко.

З нагоди свята на площі Ринок, 10, відбулось віче, організоване Львівським обласним об'єд-

нанням ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка, у якому взяли участь патріотичні громадські організації, політичні партії, представники влади.

Прес-служба
ЛОО ВУТ “Просвіта”
ім. Т. Шевченка

Витяг

Акт відновлення Української держави 30 червня 1941 року

1. Волею українського народу Організація Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери проголошує відновлення Української Держави, за яку поклали свої голови цілі покоління найкращих синів України.

Організація Українських Націоналістів, яка під проводом її Творця й Вождя Євгена Коновальця вела в останніх десятиліттях кривавого московсько-більшовицького поневолення завзяту боротьбу за свободу, визнає весь український нарід не скласти зброї так довго, доки на всіх українських землях не буде створена Українська Суверенна Держава.

Суверенна Українська Влада запевнить українському народові лад та порядок, всесторонній розвиток усіх його сил та задоволення всіх його потреб.

2. На західних землях України твориться Українська Влада, яка підпорядковується Українському Національному Уряду, що створиться у столиці України – Києві з волі українського народу.

Хай живе Суверенна Соборна Українська Держава!
Слава Україні! Героям Слава!

Світлана МАСЛОВСЬКА, в. о. голови Чернівецької обласної “Просвіти”

На Буковині подібного немає. Уже впродовж декількох років у селі Добринівці, на Заставнівщині, активно діє військово-патріотичний, духовно-просвітницький табір, де буковинська молодь гартує силу й дух! Другий рік поспіль тут відбувається національно-патріотичний, духовно-просвітницький, військово-спортивний захід до дня народження головного командира УПА, генерал-хорунжого Романа Шухевича “Стежка Шухевича”.

Цікаво було спостерігати за підготовчим процесом цього заходу, де усім, практично всім, заправляє молодь. Безумовно, організаційне керівництво – за “правосекторівцями”-просвітниками, котрі частину свого життя віддають захисту України на її Сході, до того ж, завжди тільки на “нульві”, а іншу – військово-патріотичним вишколом старшого школярства та студентства Буковини. Тож у таборі кипіла робота! Хлопці розкладали намети, робочі столи, тренувальну “зброю”, монтували стенди й плакати, дівчата

підносили матеріали, допомагали жінкам із ГО “Крик душі” (дружини й матері учасників бойових дій на Сході України) та добриновецьким газдиням, які поралися біля величезних казанів на імпровізованій кухні.

Хочеться віддати належне чоловікам-воjakам, котрі, знаючи війну достеменно, зсередини, набивши чималі гулі в перші місяці московської агресії, нині готують гідну зміну, аби в майбутньому бути готовим до будь-яких несподіванок від північного сусіда.

Організуючи масові заходи, вдруге запропонували “Стежку Шухевича”. Звісно, той шлях – умовна назва, бо Шухевич не ходив Добриновецьким лісом, але відрізок від табору до місця загибелі юних музикантів-упівців, яких підступно й жорстоко розстріляли московські сатрапи у 1940-х роках – це дорога сили й духу, незбутності й відповідальності, ненависті до ворога й любові до України!

На цей забіг зібралось багато буковинської молоді, учасники бойових дій на Сході України, духовенство Чернівецької єпархії ПЦУ, родини з маленькими дітками й школярами, активні про-

Військово-патріотичне виховання “Бійся, ворог, тут ти отримаєш опір”

Так висловився керівник ГО “Тактична група 4.5.0.” (голова – просвітянин Олександр Паращук, позивний “Лев”), яка організовує військові вишколи молоді в Добриновецькому лісі на Буковині. Нещодавно тут вдруге відбувся захід “Стежка Шухевича”.

світляни й громадськість краю. Все для того, аби випробувати свої сили, отримати гарт на 8-кілометровому марш-кидку, взяти участь у спортивних змаганнях, довести собі, що такі є порох у порохівницях!

І ось довгоочікуваний старт-стріл Лева, і ми рушили в дорогу. Юні – бігом, а родини та решта охочих – швидкою ходою. Сказати, що шлях був складним – ні! Хоча лісова дорога вщент розбита й розмита зливами, все ж трохи просохла. Торік було вогонь, бо увесь час лив дощ, ми ковзалися на слизькій глині, падали, але йшли вперед. Цьогоріч – погода ідеальна, хоча синоптики обіцяли 90 відсотків опадів.

Дорогою спілкувалися про високе, духовне. Інколи через силу, але вперто брали високі пагорби та разом із дітьми, ніби на санках, з’їжджали стрімкими спусками.

Коли на високій горі показався великий дерев’яний хрест – на честь патріотів-музикантів, з подивом видихнули: ми дійшли! Поминальна літня за загиблими в усі часи за волю України від священників ПЦУ додала благодаті й сили, щоб повернутися в табір. Тож до фінішу ми добралися швидко. А там – неймовірні сюрпризи!

Перше слово після кросу – капелану-священнику, настоятелю Свято-Миколаївського храму Чернівецької єпархії ПЦУ с. Добринівці о. Ростиславу Семенчуку, який благословив зібрання, подякував організаторам і учасни-

кам за свято єднання поколінь у відданості Україні.

Далі – продовження вишколу для тих, хто претендує на перемогу: підтягування на перекладині, кидання “гранати” в ціль (“голова Путіна”) і переможцю приз – м’ясна консерва з написом “Сепар у сметані”, розібрати і скласти “автомат Калашникова”, стрільба з пневматичної рушниці, відтискання від землі, біг з перешкодами тощо.

Ще ми слухали чудовий концерт, який підготував відділ соціалістики Чернівецької міської ради. Юні й дорослі артисти подарували море емоцій від українських народних, ліричних пісень, патріотичної музики, колоритних таночків. І традиційно – козацька кухня! Український борщ, овочеві салати, картопля з сардельками, бануш та узвар, якими ми наситилися досхочу і з ентузіазмом наблизилися до сцени, адже судді вже готові виголосити результати змагань і головного переможця. Всі родини, які брали участь у забігу отримали іменні настінні годинники, або казани для юшки, малюки – дитячі іграшки, солодоші. Найспритніші – сувеніри-макетки зброї, а крутий велосипед за 500 євро дістався Івану Одовійчуку, котрий лише на 1 бал обійшов у різних видах змагань ще одного претендента і таки переміг! Ну і підсумкове слово від Олександра Паращука:

– Хочу щиро подякувати всім, хто сьогодні взяв участь у справжньому вишколі, своїм побратимам і юнакам, котрі 5 днів готува-

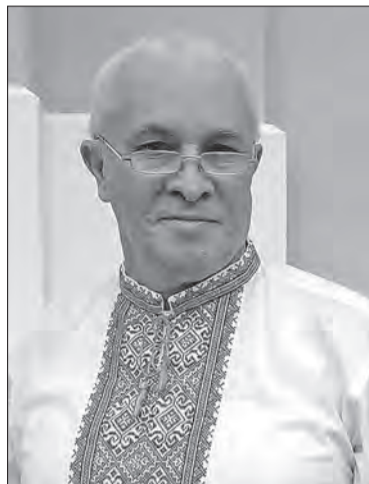
ли табір до цієї події, хто готував смачний обід, хто дарував музичні вітання, хто приєднався та допоміг втілити в життя цей важливий проєкт. Широ дякуємо Андрію Антонову (ТОВ РОМА), Володимиру Морозу (Чернівціжитлобуд), Голові Чернівецької обласної Ради Олексію Бойку, Олександру Побережному, Володимиру Віщуку, Юрковецькій громаді (голова Віталій Шафер). Разом ми – сила! Бійся, ворог, ти на Буковині отримаєш опір! Жодна людина не народжується для війни, але настає час, коли потрібно брати зброю в руки і боронити свою Батьківщину. Саме тому ми всі тут, однодумці – взірць борців за незалежність України.

“Тактична група 4.5.0.”, наші захисники з “Правого сектору”, просвітняни краю зуміли об’єднати нас – таких різних за віком, професіями, характерами, але однаковими у любові до України – чудову молодь і дітей із Чернівців, Хотинщини, священників, педагогів, підприємців, громадськість. Чудовий виховний захід не лише гартує, а й формує загопи самооборони територій громад. Шкода, що на подібних заходах, які формують національну свідомість, де будується майбутнє України не за державні кошти, а завдяки меценатам-патріотам, не було жодного представника влади. Прикро, що Заставнівщина, на території якої відбувалася така імпреза, теж не представила гідну команду цього вишколу, який воїтину пише історію нової держави.

“Просвіта” дякує за співпрацю Сашкові Паращуку, організаторам-побратимам Лева і юній зміні – хлопцям і дівчатам, котрі створили незабутнє свято українськості та подарували море вражень і, головне, надію: Україна є і буде – у світі і в наших серцях.

Філософія в Києво-Могилянській академії: Петро Могила, Інокентій Гізель, Теофан Прокопович та інші

Сергій ПРИСУХІН, доктор філософії, викладач Київської православної богословської академії

Визначальним чинником формування української філософії став вплив на її зміст новітніх соціокультурних процесів європейського Відродження та

дувати освітній процес так, щоб мінімізувати вплив на нього середньовічної (схоластичної) метафізично налаштованої культури і натомість посилити світську наукову складову.

Становлення української філософії слушно пов'язують з діяльністю Києво-Могилянської Академії і передусім її фундатора і лідера – Петра Могили. Відомо, що Петро Могила (1596–1647) народився в сім'ї молдавського господаря Симеона Могили. Після смерті батька родина перебралася до Львова, де Петро продовжив навчання у Львівській братській школі, вищу освіту здобув за кордоном (у Замойській академії, Франції і Голландії). У 1625 р. Моги-

Київською академією. У 1684 р. за клопотанням Гетьмана України Івана Мазепи цей навчальний заклад набуває офіційного статусу академії, що підтвердила царська грамота (1701 р.). Відтоді існує і її постійна назва – “Києво-Могилянська академія”. До відкриття Львівського університету (1661 р.) Академія була першим і єдиним вищим навчальним закладом Східної Європи і до відкриття Слов'яно-греко-латинської академії в Москві (1687 р.) – єдиним православним вищим навчальним закладом.

На кшталт західноєвропейських навчальних закладів академія мала чітку структуру поділу на окремі класи з певним поділом предметів, що вивчалися в них: у перших чотирьох загальноосвітніх класах учні здобували гуманітарну підготовку. Тут вивчали латину, грецьку, старослов'янську, польську, книжну українську мови. З XVIII ст. додалося вивчення німецької, французької, давньоєврейської мов. Крім мов, викладалася арифметика, геометрія і музика. Після загальноосвітніх граматичних класів приступали до вивчення поезії (1 рік), риторики (1 рік), філософії (2 роки) і теології (4 роки).

У Києво-Могилянській ака-

державотворення майбутньої України. Він виокремлює основний чинник державотворення – єдність, злагода всіх її членів, а не лише представників вищого пануючого соціального стану. На його думку, для становлення держави потрібні ідеали соборності, знання необхідних прин-

Інокентій Гізель (бл. 1600–1683) – православний філософ-богослов, професор, а згодом ректор Києво-Могилянської академії. Народився на території польської Пруссії в сім'ї німецьких протестантів. Освіту отримав у Києво-Могилянській академії, де прослухав

*“Людина формально є такою, що живе життям рослини і є формально твариною, або чуттєвим живим створінням. Таким чином, вона має форму, власне, розумову, яка формально є рослинною і чуттєвою” (Із трактату “Про душу”)*⁶

*“Так само, як кожна людина має власну матір, з нутра якої народжується на світ, всі отак люди мають спільну матір – землю, яка всіх у своє нутро приймає” (З книги “Требник”)*⁴

Просвітництва (XVI–XVIII ст.). Відомо, що трансформація філософської думки в зрілі системи філософської рефлексії відбувалася невід'ємно від подолання тогочасних кризових явищ у матеріальній і духовній культурі України (втрата національного суверенітету України, розгортання московської, а також польської експансії, страх перед унійними процесами, відсутність прогресу наукових знань і світської освіти, слабка інтеграція в європейський соціокультурний простір тощо).

Застійні явища в розвитку української православної церкви зумовили пошук позитивних богословських аргументів на захист цінностей православ'я. З'явилися нові, раніше невідомі глумачення текстів Святого Письма і на праці Отців Церкви, скерованих на зменшення гріховності,

ла полишає світське життя і постригається в ченці. В 1627 р. П. Могила переїздить в Україну і обирається Архімандритом Києво-Печерської Лаври, а в 1632 р. митрополитом Київським, Галицьким і всієї Русі. Водночас стає екзархом Константинопольської патріархії. Будучи людиною непересічною і складною, він зміг реабілітувати себе в справі захисту цінностей православної церкви, зокрема й української мови, пропагуючи її вживання в побутовому спілкуванні, книгодрукуванні, сприяв друку українською мовою православних богословських, богослужбових текстів, а також Біблії.

Обіймаючи високу посаду в православній церкві, Петро Могила не зловживав своїм становищем і не поглиблював віддавна існуючий конфлікт між

“Як вода природним способом вогонь гасить, так і смерть кожній людині життя губить” (З книги “Требник”)

демії викладання філософії було відокремлено від викладання богословських дисциплін³. Петро Могила як репрезентант філософської думки періоду бароко прагнув поєднати досягнення середньовічного схоластичного мислення з ідеями Реформації і ренесансного гуманізму, спробував об'єднати досягнення античних мислителів і православних богословів. Цей синтез став візитівкою філософсько-богословських пошуків Петра Могили. У такий спосіб поновлювався соціокультурний діалог між православною Україною і переважно католицькою Європою (світовою культурою).

У працях “Номоканон” (1629 р.), “Анфологон” (1636 р.), “Евангеліє учительное” (1616 р.), “Православное сповідання віри” (1640 р.), “Требник Петра Могили” (1646 р.) та інших П. Могила оприлюднює філософсько-богословські аргументи на користь єднання Бога і людей, людини і людини, послуговуючись принципами християнської любові, милосердя, терпіння і прощення. П. Могила був прихильником і популяризатором “філософії серця”, уважаючи, що серце – ключовий спосіб пізнання світу і наслідків дій і вчинків людини. Богослов одним із перших розробляє і користується категорією “спільного блага”, пов'язуючи з нею

курс філософії Й. Кононовича-Горбацького⁵. Як найталановитіший учень І. Гізель був направлений Петром Могилою на додаткове навчання за кордон (спочатку в Замойську академію, а потім в Англію). Після повернення до Києва Гізель був обраний професором філософії Києво-Могилянської академії (1645 р.), а за рік став її ректором.

З 1656 р. і до кінця життя Інокентій Гізель виконував обов'язки архімандрита Києво-Печерської Лаври і управителя Лаврської друкарні. Бувши архімандритом Києво-Печерської Лаври, боровся за незалежність Української православної церкви, яку активно поглинала Московська патріархія. Вважав підпорядкування Київської митрополії Московському патріархату неканонічним і гріховним діянням.

Брав активну участь у виданні “Києво-Печерського патерику” (1661–1678 рр.). За дієвого сприяння і благословення Гізеля вийшов друком перший підручник з вітчизняної історії – “Синопис” (1674 р.), він був автором низки полемічних творів, у яких піддавав критиці діяльність уніатів та єзуїтів в Україні. Головними творами, що репрезентують філософсько-богословські погляди І. Гізеля, були “Твір про всю філософію” (1645–1647 рр., який залишився неопублікованим у рукописі), “Про істинну віру” (1668 р.), “Мир з богом чо-

ловіку” (1669 р.).

Згідно з просвітницькою традицією, у центрі уваги філософських пошуків І. Гізеля, як і більшості професури Києво-Могилянської академії, був пошук істини (сутності) життя, яка ототожнювалася з ви-

“З живих істот, наділених кров'ю, спочатку формується серце. І перший фундамент полягає в тому, що жодна частина тіла не існує без вродженого тепла, а його джерелом є серце. Отже, воно є як тим останнім, що здійснює рух, так і першим, яке стає живим” (Із трактату “Про душу”)

Горбацький, Інокентій Гізель, а згодом – Теофан Прокопович, Михайло Козачинський, Георгій Кониський та інші, безперечно кращим із кращих репрезентантів Академії та візитівкою її філософських досягнень став Григорій Сковорода.

Горбацький, Інокентій Гізель, а згодом – Теофан Прокопович, Михайло Козачинський, Георгій Кониський та інші, безперечно кращим із кращих репрезентантів Академії та візитівкою її філософських досягнень став Григорій Сковорода.

“Любов із ненавистю дружби не має, завжди бореться, ненависть же від того: “моє” і “твоє” з'являється” (З твору “Розмисли про іноче життя”)

протидію розчаруванню зла в людському співжитті, визнання ролі і відповідальності людини як творця власного щастя або нещастя.

Форпостами захисту духовної культури в Україні були братства (і братські школи)¹. Непроста, а почасти суперечлива діяльність братств напереднь XVII ст. унаочнила необхідність термінового реформування освіти (особливо щодо кількості світських орієнтованих дисциплін у тих початкових школах, якими традиційно опікувалася православна церква, в яких викладання не було систематизованим, в яких не приділялося достатньої уваги вивченню іноземних мов тощо). Висновок був один – вибу-

католиками і православними в Україні, толерував міжцерковні відносини, розвивав церковну освіту, прагнув дисциплінувати життя православного кліру і мирян. У своїх богословських творах Петро Могила торкався питань розвитку богословської науки, внутрішньо церковного життя тощо².

У 1631 р. П. Могила ініціює створення вищої Лаврської школи, яка після злиття з Київською братською школою (1632 р.) перетворюється в Київський колегіум, який згодом стали називати Києво-Могилянським колегіумом, що невдовзі набув неабиякого авторитету в Україні та за її межами. Починаючи з 30–40 рр. XVII ст. Київський колегіум починають іменувати

шим буттям – Богом. Гізель запропонував своє оригінальне вчення про Бога, в якому на основі симпатії до принципу деїзму робив висновки про рів-

людей, закликав до зменшення тиску кріпосницького гніту, навірно вірив в те, що свідомий монарх може ліквідувати зло у світі. Саме тому богослов написав

історію, філософію, античну літературу, іноземні мови, окрім української та російської, володів грецькою, латиною, польською, англійською, французькою, німецькою та шведською мовами).

Повернувся до Києва у 1705 р., у 1710 р. став ректором Києво-Могилянської академії. Свою філософсько-богословську позицію вибудував на Святому Письмі, неоплатонівських ідеях, а також вченні східних Отців Церкви, не хетував напрацюваннями європейських науковців. Прокопович високо цінував космологічні праці Галілея, Коперника, підтримував ідею Бруно про множинність світів. В основі філософсько-богословських розмислів Прокоповича лежав також популярний в добу раннього Просвітництва принцип деїзму. Визначаючи Бога як творця, він уважав, що матеріальний світ буде існувати вічно, існування матерії філософ пов'язував із рухом, простором і часом.

Життя й творчість Т. Прокоповича умовно поділяють на два періоди – київський та петер-

бузький. Для київського періоду визначальною стала діяльність Прокоповича як професора Києво-Могилянської академії, де він заявив про себе як оригінальний релігійний філософ, богослов і викладач. У петербурзький період він був більше політиком, діячем церкви, а власне філософією займався менше. Відомо, що в цей час Теофан Прокопович брав участь в теоретичному обґрунтуванні й здійсненні майже всіх реформ Петра I.

Після переїзду до Петербургу Т. Прокопович стає одним із найближчих радників царя в проведенні курсу на європеїзацію старомосковської культури, інтелектуальним модератором майже всіх реформ Петра I (зокрема, у галузі освіти розробив проект організації Академії наук, просував створення кафедр філософії, математики, природознавства тощо. Не відомо, як би склалась доля студента Ломоносова, якого хотіли виключити зі Слов'яногреко-латинської академії через відсутність дворянського походження. Саме Прокопович сприяв виїзду Ломоносова і подальшому навчанню в Києво-Могилянській академії, а потім переїзду на навчання за кордон). Уважають, що саме Прокопович наполіг на перейменуванні Московського царства на Російську імперію. Авторитет у сфері церковної діяльності дозволив йому стати реформатором російської православної

церкви. Укладений ним “Духовний регламент” (1721 р.) став законом, на підставі якого Петро I скасував Патріаршество, а церкву підпорядкував Синодowi на чолі з обер-прокурором. Помер Теофан Прокопович 19 вересня 1736 р. в Санкт-Петербурзі, похований у Новгороді в Софійському Соборі. Можна зробити висновок, що серед філософсько-богословських проблем, які розробляли викладачі й випускники Києво-Могилянської академії, на перший план виступала проблематика філософського світогляду та необхідності наукового пізнання світу. Діяльність філософів Києво-Могилянської академії стала прикладом початку розмежування філософії й богослів'я, критичного переосмислення залишків середньовічної схоластики, наповнення процесу пізнання раціональним змістом, акцентування уваги на знанні наукового знання як головного в пізнанні і морально етичного вдосконалення людини та навколишнього світу.

уважали шпиталі, друкарні, школи. Найвідомішими представниками братських шкіл були М. Смотрицький, Л. Карпович, І. Борецький, С. і Л. Зизані та інші творці полеймічної літератури, текстів, які популяризували рідну мову й у такий спосіб критикували духовну експансію католицизму, який порушував духовну єдність українського народу. Загалом діяльність братських шкіл стала необхідною умовою та засобом боротьби проти всіх форм насильства з боку іноземних експансіоністів.

2. Докладніше про П. Могила як фундатора Української Православної Церкви і богослів'я України див. Колоний А. М. Релігійне життя України в особах його діячів і дослідників. – К.: Інтерсервіс, 2017. – С. 53–98.

3. Цікаво знати, що філософський курс в Києво-Могилянській академії складався з трьох частин: логіки, або розумової філософії, що була присвячена загальним законам і формам людського мислення; фізики, або природної філософії, предмет якої складали матерія, форма,

“Не диво, що багатьом я мало подобаюся, коли кажу правду” (3 курсу “Про риторичне мистецтво”)

природа, мистецтво, нескінченне, неперервне, космологія, або вчення про небеса, астрологія, або вчення про зірки, психологія і методологія; метафізики (Докладніше див.: Горський В. С. Історія української філософії. К.: Наукова думка, 2001. – С. 79–100).

4. Афоризми цитуються за: Мудрість передвічна. Афоризми давніх українських мислителів XI – поч. XIX ст. / Упорядник Валерій Шевчук. 2-ге вид. – К.: ТОВ “Видавництво “Кліо””, 2019. – С. 192–196.

5. Йосип Кононович-Горбацький (невідомо – 1653 рр.) – один із перших професорів Києво-Могилянської Академії, у 1642–1646 рр. був ректором Київського колегіуму, ігуменом Київського Михайлівського Золотоверхого монастиря. Автор підручника з логіки, трактата “Оратор могилянський”, які написав латиною. Розробляв тематику номіналізму та універсалії.

6. Афоризми цитуються за: Мудрість передвічна. Афоризми давніх українських мислителів XI – поч. XIX ст. / Упорядник Валерій Шевчук. 2-ге вид. – К.: ТОВ “Видавництво “Кліо””, 2019. – С. 197–199.

7. Афоризми цитуються за: Мудрість передвічна. Афоризми давніх українських мислителів XI – поч. XIX ст. / Упорядник Валерій Шевчук. 2-ге вид. – К.: ТОВ “Видавництво “Кліо””, 2019. – С. 290–300.

“Істинність не потребує підпорядкування інтелектові. Істина має перевагу над знанням. Істинністю є узгоджувальність речей із Божим розумом” (З твору “Метафізичний трактат”)

нозначність матеріальної та ідеальної першопричин у виникненні природи та людини. За Гізелем, філософія – це процес “пізнання речей через їх причини”. Інакше кажучи, філософська наука, а разом з нею й інші способи пізнання світу природи, ґрунтуються на чуттєвому досвіді людини, який є наслідком дії, впливу предметів матеріального світу на органи її чуття. Заключним етапом пізнання стає розумове (раціонально-інтуїтивне) осмислення чуттєвих даних.

Особливу увагу І. Гізель приділяв проблемам моралі. Посилаючись на надважливість цінностей християнства, він пропагував серед своїх прихильників популярні на той час у Європі ідеї Ренесансного гуманізму. Найбільшою цінністю, на його погляд, окрім самої людини, є віра в можливість людського розуму пізнати істини творчої природи (Бога) і на основі істини правди подолати пануюче у світі зло задля досягнення Божої благодаті – життя щасливого, вічного і безкінечного. Філософ доводив, що людина стає творцем власного щастя, а не є безвідповідальним знаряддям Божого промислу. Головним критерієм діяльності та вчинків людини має стати її совість. Тільки совість гарантує морально виправдане (праведне) життя людини.

І. Гізель – один із перших вітчизняних філософів, який запропонував використовувати в якості критерію діяльності та вчинків людини (окрім совісті) поняття природного права, яке, на його думку, ціниться вище,

“Мудреці кажуть: життя двояке — практичне і споглядальне” (3 курсу “Про риторичне мистецтво”)

чим навіть Закон Божий. Природне право дає змогу диференціювати добро та зло, є виявом розуму людини, керує її діяльністю та вчинками, а через це людина повинна раціонально переосмислювати існуючі настанови церкви, а також зміст християнських цінностей. Раціональність сприяє розвитку духовних цінностей людини (моральності та освіченості) задля отримання земного щастя, яке досягається завдяки активності дій і вчинків людей.

Обґрунтовуючи власні тези про значення природного права, філософ зазначав, що коли правила пануючої моралі та звичаїв суперечать розуму, то людина має керуватися здоровим глуздом. Як просвітник-гуманіст Гізель виступав проти будь-якого насильства (обмеження свободи інших), звинувачував пануючу еліту в неправомірному соціальному гнобленні простих

людей, закликав до зменшення тиску кріпосницького гніту, навірно вірив в те, що свідомий монарх може ліквідувати зло у світі. Саме тому богослов написав

ліста російському цареві, аби інформувати його про панування у підвладному йому світі зла, лицемірства, хабарництва, безчинства чиновників, несправедливості суду, лихварства, жорстокості панів до селян тощо. Зрозуміло, що така позиція філософа не сподобалася царській адміністрації та церковному керівництву, ось чому І. Гізеля звинуватили в ересі, заборонили пропагувати моралізаторські ідеї, а книжку “Мир з богом чоловікові” внесли до списку заборонених.

Гізель критично ставився до представників християнської

“Боляче найбільше, що нехтують нами, але я не шукаю підтримки у тих, чия ненависть проти нас спрямована” (3 листів до різних осіб)

церкви й духовенства, особливо тоді, коли вони самі порушували Закон Божий і водночас загальнолюдські вимоги моралі. Він вважав, що церква й духовенство взагалі не повинні втручатися у світські справи, прагнути до світських благ і забувати про свою головну мету – служіння Богові, ближньому, добру, порядності та освіченості. Особливим злом, з яким має боротися людський дух, він вважав невігластво.

Пропагована Гізелем система норм і вимог раціональної моралі була прикладом особистісної симпатії філософа-богослова до Просвітницької ідеології, його захоплення цінностями Ренесансного гуманізму, критичного ставлення до схола-

стичної філософії, пропагування конкретних способів життя, які гарантують людське щастя і гідне існування кожній людині, яка цього потребує.

Теофан Прокопович (1681–1736) – український філософ, богослов, церковний діяч, учений. Справжнє ім'я Єлисей Цейрейський. Народився в Києві, змалечку залишився сиротою і був вихований братом матері Теофаном Прокоповичем, ім'я і прізвище якого філософ прийняв, ставши дорослим. З семирічного віку розпочав навчання в початковій школі при Київському Братському Богоявленському монастирі, згодом у філософському класі Києво-Могилянської академії, ще пізніше, прийнявши уніатство, отримав можливість навчатися в Європі (у колеґії св. Атанасія в Римі, університетах Німеччини і Швейцарії, де вивчав риторику,

“Справедливість, оберігаючи загальне добро, віддає кожному належне” (3 курсу “Про риторичне мистецтво”)

Просвітянину Павлу Параскевичу – 100 років

Олег ОЛЕКСЮК,
заслужений працівник культури
України, голова Правління
ХОО ВУТ “Просвіта”
імені Тараса Шевченка

Кінець першого місяця літа просвітяни Херсонщини урочисто відзначали не лише тому, що цього дня 80 років тому Українські Національні збори у Львові проголосили Акт відновлення Української держави й створили Українське Державне Правління під проводом Ярослава Стецька, а ще й тому, що старійшина національно-патріотичного відродження на Херсонщині, почесний громадянин міста Херсона, просвітянин Павло Кіндратович Параскевич відзначив своє 100-річчя – в доброму настрої та з новими творчими планами.

Він народився 30 червня 1921 року в селі Лапківці Чорноострівського району Хмельницької області в селянській родині. Після закінчення Одеського механіко-технологічного технікуму цукрової промисловості перебував на службі у Радянській армії.

Павло Кіндратович згадує: “Війна застала нас в Павурських артилерійських літніх таборах, де знаходився наш 231-й корпусний артилерійський полк. 21 червня 1941 року на території нашої частини група артистів Московського художнього академічного театру давала концерт, як раптом пролунав голос: “Бойова тривога!”. Незабаром полк вишикувався у бойову колону і вирушив до державного кордону... Так з першого дня почалася для нас війна”.

У роки Другої світової війни Павло Кіндратович воював у складі зенітного артилерійського полку 1-го Українського фронту.

Пройшов горнило війни в боях, визволяючи від німецьких окупантів Прикарпаття та Закарпаття, Польщу, Словаччину та Чехію. На війні доля звела його з українським письменником Олегом Гончаром. Понад 60 років літературознавець Павло Параскевич присвятив дослідженню та вшануванню творчості Олеса Гончара. А здружила їх відвага і взаємодопомога під час бойових дій. Павло Кіндратович повернувся з війни справжнім героєм. Його мужність відзначена нагородами: орденами “Вітчизняної війни” II ступеня і “За мужність”, медалями “За відвагу”, “За перемогу над Німеччиною” та ін.

Після демобілізації 1946 року Павло Параскевич вступив до Ужгородського державного університету на філологічний факультет (українське відділення), який закінчив з відзнакою 1951 року, коли йому виповнилось тридцять.

Працював учителем української мови та літератури у школах Ужгорода, навчальних закладах Хмельницької області. Успішно захистив кандидатську дисертацію на тему “Героїка Великої Вітчизняної війни в українському романі 60-х рр.”.

Після аспірантури, у 1968 році, почав працювати викладачем, а трохи пізніше – старшим викладачем української літератури у Херсонському державному педагогічному інституті. Справедливий, добрий, щирий Павло Кіндратович став наставником кількох поколінь науковців, учителів Херсонщини і не тільки. Колега по педінституту та першому осередку Товариства української мови у Херсоні, доктор педагогічних наук, професор Марія Іванівна Пентиліук зазначає, що “Павло Кіндратович – людина великої душі, розуму, широкосердна, талановита людина, яка прожила складний, але благородний вік”.

Від 1977 до 1988 року Павло Параскевич очолював кафедру української літератури.

Від 1989 року підтримує ініціативу колег з інституту та Херсонського музичного училища і активно проявляє свою громадянську позицію в лавах Товариства української мови, а пізніше і в Херсонському обласному об'єднанні Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка. Паралельно з громадською діяльністю Павло Кіндратович активно займався і науковою роботою. Він опублікував посібники “М. М. Коцюбинський. Життя і творчість в портретах, ілюстраціях, фотографіях, документах” (Київ, 1968), “Микола Чернявський. Життєвий творчий шлях” (1993), “Сторінки

літературної Херсонщини” (2 випуски), “Олесь Гончар і Херсонщина” (2 видання) та понад 180 літературних публікацій в ЗМІ України. Друкувався в журналі “Українська мова та література в школі” та республіканському збірнику “Українське літературознавство”.

П. К. Параскевич працював у Херсонському державному університеті до 2003 року доцентом кафедри української літератури та кафедри українського літературознавства. Від 2005 року і до тепер Павло Кіндратович Параскевич – член редколегії “Вісника Таврійської фундації”.

За багаторічну плідну працю був нагороджений Почесним знаком “Відмінник народної освіти УРСР”, йому присвоєно звання “Почесний громадянин міста Херсона”, “Почесний професор ХДУ”, а 30 червня 2018 року відповідно до рішення Центрального правління ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка Павло Кіндратовича нагороджено медаллю “Будівничий України”.

Він донині долучається до Гончарівських читань, наукових конференцій, засідань артлабо-

раторії “Українська Хата – талантами багата”, де шанують рідну мову, де вчитуються в рядки Олеса Гончара.

У народному зразковому музеї історії ХДУ відкрито експозицію, присвячену 100-річчю ювілею Павла Параскевича.

У свій 100-літній день народження Павло Кіндратович, вдало опанувавши Інтернет, переглядав численні привітання від колег та десятків тисяч його колишніх студентів.

Ювіляра привітали особисто ректор Херсонського державного університету, депутат Херсонської обласної ради Олександр Співаківський, секретар Херсонської міської ради Галина Лугова, доктор філологічних наук, академік Ярослав Голобородько, кандидат філологічних наук Володимир Демченко, колеги з ХДУ та інші.

Мені також пошастало від імені Правління ХОО ВУТ “Просвіта” імені Т. Шевченка та працівників Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Олеса Гончара 30 червня привітати ювіляра вдома і побажати йому миру, здоров'я та літературознавчих перемог.

Богдана КОВАЛЬЧУК

Після щедрих дощів другий день Зелених свят видався погідним і сонячним. Запланований IV обласний просвітянський фестиваль “Історія України в українських народних піснях” мав відбутися на площі біля ОНД “Просвіта”, тож хороша погода була дуже доречною.

Біля входу сяяла різними кольорами виставка членкині “Жіночої громади” Галини Мельничук “Вишивана Україна”, довкола в зеленому маєві – яскраві декорації. Присутнім вручали програму фестивалю і тижневик “Галицька Просвіта”.

Звучить марш запорізьких козаків, починається театралізоване дійство гетьманів України – Морозенка, Богуня, Хмельницького, Мазепи (в ролях – І. Семак, В. Жовтюк, А. Фуштей, М. Колковський). До присутніх звертається гетьман Богдан Хмельницький:

*Примчав я з іншої доби
До вас, панове, на розмову.
Невже ви й досі це раби?
Невже обмануті ви знову?
А я ж надіявся, що народ
Мій козакує, мов у рай...
А він годує всіх заброд
І сам спокійно вмирає...*

Повстанською композицією “На Зелені свята” фестиваль відкрило тріо “Сузір'я” у супроводі музик з Городенки під керівництвом В. Гульятя. Великою і різноманітною була програма народного аматорського фольклорно-етнографічного гурту “Пшеничне перевесло” (керівник – Володимир Соболевський) обласної організації “Жіноча громада”, який нещодавно отримав звання “народного”: повний склад, окремо чоловічий, жіночий квартети, дуети – все додавало цілісності програмі.

Оспівували подвиги героїв

Тепло сприймали глядачі виступ керівниці Клубу обдарованих дітей Руслани Денеги, директора Будинку культури з села Березівка Ярослава Медвейчука. Відзначилися з новим керівником Олегом Поглед і учасники народної хорової капели “Бескид” обласного товариства “Лемківщина”, виконавши пісенні твори “Ой на горі дубина”, “Ей крочком, коні, крочком”.

У фестивалях завжди бере участь хор “Берегиня” Союзу українців (керівниця – Раїса Романюк), бо їхні союзянки в різні часи історії України зробили значний внесок для здобуття України. Мелодійно виконало пісню “П'є журавка воду” тріо “Гроно кали-

ни” з Микитинецького Народного дому (керівниця – Наталія Тимошук).

Були в історії України і часи визвольних змагань, зокрема, подвижництво та жертвність вояків Української Повстанської Армії. Улюблену пісню наших батьків і дідів періоду УПА “Світить місяць” нагадав присутнім Андрій Фуштей. Добре підготував до фестивалю хор “Фронтіві друзі” заслужений працівник культури України Віктор Поліщук. Учасники хору, поважного віку люди, ще пам'ятають роки Другої світової війни – їхні пісні про це.

У нашому місті мало таких чоловічих хорових капел, як

“Сурма” імені Богдана Волосянка Національного медичного університету, якою керує Володимир Савчук. Програма змістовна, співзгадженний, виконавська майстерність на високому рівні. На фестивалі капела запропонувала твори “Там на горі, на Маківці”, “Сусідка”, “Не пора”.

На завершення фестивалю мало слово журі: членкиня Ради обласної “Просвіти”, доктор мистецтвознавства, професор, заслужений працівник культури України Ганна Карась, доцент Прикарпатського національного університету, заслужений діяч мистецтв України Володимир Савчук, доктор філософії, заступник завідувача кафедри мовознавства Національного медичного університету, голова Івано-Франківської міської “Просвіти” Марія Гуцол та керівник церковного хору церкви Святого архістратиґа Михаїла, учасниця Гуцульського ансамблю пісні і танцю, керівник тріо “Гроно калини” Микитинецького Народного дому Наталія Тимошук.

Вони нагородили учасників фестивалю подяками і збірниками пісень “Здобудеш державу – чи згинеш в борні!”, який упорядкувала завідувачка культурно-масової роботи обласної “Просвіти”, організаторка і ведуча заходу Михайлина Боднар, а видало просвітянське видавництво.

Оце так нашуміли!

Світлана ПРУГЛО,
інформаційна служба НМЗУГ в Опішному

Що відбувалося? Гучні музики, веселий спів, запальний сміх, дзвінкий свист опішненських свистунів і скрип гончарних кругів! Ну як можна пройти повз?!

У Національному музеї-заповіднику українського гончарства в Опішному промайнула яскрава подія українського літа – Гончарський фестиваль! Цього року в іншому форматі: зміна назви (Регіональний мистецький фестиваль “Феєрія гончарства”) і зміна локації (Національна галерея монументально-глиняної скульптури просто неба).

“Сьогодні Національний музей-заповідник українського гончарства вітає на нашій території гончарів, художників-керамістів, вишивальниць, усіх народних майстрів, які тут присутні. Ми вітаємо учасників фольклорних колективів, які радуватимуть нас своїм співом. Ми славимо гончарів, які з глини й пісень ліпили Україну!” – звернувся до гостей Фестивалю генеральний директор Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному Олесь Пошивайло.

Своєю присутністю й вітальним словом пошанували гостей і фундаторів свята заступниця голови Полтавської обласної державної адміністрації Катерина Рижиченко та заступник голови Полтавської обласної ради Олександр Лемешко. Вони активно підтримують позицію Національного музею-заповідника в прагненні зберегти й розвивати українське гончарство. Саме завдяки фінансовій підтримці Полтавської обласної державної адміністрації та Полтавської обласної ради цього року відбувся фестиваль “Феєрія гончарства”.

“Ми зараз у найкращому туристичному магніті Полтавщини. Мені приємно, що ви не зупиняєтеся у своєму розвитку, у своїй туристичній привабливості. Сюди був відкритий веломаршрут, сюди їдуть люди на масштабні події, але основною привабливістю все одно залишається гончарство. Немає рівних Опішному в цьому. Тому я щиро вдячна Музею-заповіднику, всім працівникам за те, що попри умови, які переслідували нас останні майже два роки, сьогодні ми по-новому звикаємо святкувати, по-новому

відкриваємо такі масштабні події й згадуємо, як це радіти й зустрічатися, а не святкувати в онлайн-режимі. Сьогоднішня подія визначна загалом як для всіх жителів Полтавської області, так і для України. Ми продовжимо традицію щорічних масштабних фестивалів і популяризуватимемо опішнянське гончарство на весь світ”, – привітала гостей Катерина Рижиченко.

Щороку в рамках гончарських фестивалів у Опішному, завдяки злагоденій роботі музейників, відбуваються численні заходи. Цього року теж було чим дивувати гостей. Немає значення, які в кого творчі вподобання. Тут знайшлися заняття для кожного. Локації, що працювали одночасно й незалежно одна від одної, дарували максимальний заряд емоціям у режимі non-stop.

Міні-ярмарок “Гончарська веселка” був не такий масштабний, як зазвичай, але торгові ряди майоріли від різнобарв’я кераміки, вишивки, речей з дерева й виробів інших видів декоративно-ужиткового мистецтва. Кожен мав змогу придбати сувенір на будь-який смак за згадку про Фестиваль гончарства.

Фольклорний фестиваль “Гончарське перевесло” запаливав дзвінками піснями й палкими танцями й викликав шалену підтримку й бурхливі оплески присутніх.

Традиційно найбільшу чергу збирали павільйони майстер-класів. Бажаючих спробувати себе в ролі гостей проводили майстер-класи з гончарювання, виготовлення свищика, барини, гончарської ма-

лювки тощо. Приємністю стало й те, що гончарювали не лише діти, а й дорослі. І всі з однаковим запалом, неймовірним творчим натхненням працювали над своїми першими глиняними виробами.

Для дозвілля дітлахів діяли одразу кілька розважальних локацій. Одна з них – “Маленькі долоньки”. Тут найменші гості ставали справжніми мистцями: виготовляли глиняні вироби й самі їх розмальовували, опановували гончарні орнаменти на папері, вчилися правильно підбирати кольори.

Учасники Е-літньої академії ГОНЧАРства на чолі з художницею-керамісткою зі Сполучених Штатів Америки Наталею Кормелюк проводили випал РАКУ за японською технологією. Надвичайно цікаве дійство.

Звісно, не обійшлося без найсмачнішої у світі української кухні. Борщ, вареники,

галушки, сладьони, вергуни й інші смаколики вабили своїм ароматом.

“Ми вибралися спеціально на ваш фестиваль, щоб подивитися на роботи талановитих майстрів, купити представлені для продажу вироби. Ми відпочили, скупчилися, погончарювали, наїлися й потанцювали. Ваш Музей – це щось неймовірне”, – поділилася враженнями гостя Фестивалю з Сумщини.

Основна місія Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному – зберегти культурну спадщину України й, зокрема, пам’ятки гончарства. Музей вийшов за межі цієї місії й упродовж 35 років існування робить усе для того, щоб активно популяризувати українське гончарство. Проведення таких фестивалів – один із аспектів цього нелегкого шляху. Завдячуючи активній популяризаторській діяльності Музею-заповідника, згуртованості гончарів різних регіонів України гончарство не занепало, а розвивається в різних областях України.

“Ось так твориться сучасна українська культура в галузі народного й професійного мистецтва. Це надзвичайно важливо, що ми розвиваємо саме ці вياви культури в Україні, оскільки вони сприяють збереженню національної ідентичності й популяризують наші етнічні символи. Таким чином ми робимо свій внесок у зміцнення української держави й показуємо світу, що ми маємо багату традиційну й сучасну культуру”, – додав Олесь Пошивайло.

Сторінку ще одного Гончарського фестивалю в Опішному перегорнуто. З новими силами й ентузіазмом ми розпочинаємо планувати для вас нову цікаву літню пригоду. Дякуємо всім, хто фестивалював разом із нами! Українці, ми неймовірні!

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА “ПРОСВІТА”
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

Будьмо разом! ПЕРЕДПЛАТА—2021

Вартість передплати
(з доставкою і поштовими витратами):

Поштовий індекс — 30617. Сторінка у каталозі — 74

на 1 місяць	21 грн 43 коп.	на півроку	115 грн 58 коп.
на 3 місяці	61 грн 29 коп.	на рік	225 грн 96 коп.

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Відповідальна за випуск
Любов ГОЛОТА

Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),

Павло МОВЧАН,
Микола ТИМОШИК,
Георгій ФІЛІПЧУК

Заступник головного редактора

з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК

Відділ культури
Едуард ОВЧАРЕНКО

Літературна редакторка
Галина ДАЦЮК

Коректорка
Олена ГЛУШКО

Комп’ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК
Володимир ЖИГУН

Інтернет-редактор
279-39-55

Черговий редактор
Едуард ОВЧАРЕНКО

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.org
http://prosvitanews.org.ua

Надруковано в ТОВ “Мега-Поліграф”,
04073 м. Київ, вул. Марка Вовчка, 3.

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов’язкове.
Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617

